

REKORDER FAANYAG ÉSZTORSZÁGI ÓRIÁSOK

SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: GRYNAEUS ANDRÁS

A RASINAI ÓRIÁS

A legenda szerint 1879 tavaszán egy helyi földműves, Karel Punning leszúrta a földbe az ostornak használt fűzfapálcáját, és pár nappal később meglepődve vette észre, hogy az megeredt... Akár így is történhetett: a 120–150 évesre becsült fa 1972 óta védett, és 2000-ben – megakadályozandó ágainak letörését – megakadályozandó ágainak letörését – támasztórudakat kapott. Legnagyobb kerülete 10,92 m, így maga mögé utasította az addigi rekordert, egy 9,10 m kerületű franciaországi fehér fűzet.

A 120–150 évesre becsült fa 1972 óta védett, és 2000-ben – megakadályozandó ágainak letörését – támasztórudakat kapott. Legnagyobb kerülete 10,92 méter.

A fűz ágain átnézve egy düledező, szeptemberben már üres gólyafészekkel ékesített evangélikus templomot láthatunk. Bár Észtország földrészünk egyik legszekularizáltabb országa, azért

a templom sirlalmas állapotára meglepő. A tanyszerű településszerkezettel rendelkező ország népesedési folyamata, a gyermekes családok városokba költözése, és így a vidék elnéptelenedése is csak

részben adja meg a szomorú magyarázatot. A fő ok más: a szovjetkorszak elmúltával már nem használják a templomot. Bezzeg korábban! Ez volt a környék gabonaszárítója...

A RASINAI ÓRIÁS

MIVEL A TÖRZSE NEM SOKKAL A TALAJ FÖLÖTT ELÁGAZIK, EZÉRT A LEGNAGYOBB ÁTMÉRŐJÉT 30 CM MAGASSÁGBAN TUDTÁK MEGMÉRNI

A NEVEZETES FA SZOMSZÉDJÁ

A DÜLEDEZŐ EVANGÉLIKUS TEMPLOMOT A SZOVJETKORSZAKBAN MÉG HASZNÁLTÁK...

AZ ÉSZT BAJNOK NYUGDÍJASOK KÖRÉBEN

KORTÓL FÜGGETLENÜL SAJÁTOS ÉLMÉNY EGY ILYEN ÓRIÁS (LUC)FENYŐ TÖVÉBEN ÁLLNI ÉS FÉNYKÉPEZKEDNI...

AZ OOTSIPALU-VÖLGY ÓRIÁSAI

Magyar utazó számára már a völgy elnevezés is furcsán hangzik, mert az ország nagy része lapos, legmagasabb „hegye”, a Suur Munamägi is csak 318 méter „magas”... De sok minden, így a hegy és a völgy fogalma is relatív.

2015-ben mérték meg az erdészek a Järvselja térségében növő, feltűnően magas fenyők méretét. Ekkor derült ki, hogy az egyik erdeifenyő (*Pinus sylvestris* L.) a maga 46,6 méteres magasságával nemcsak helyi és országos rekordert, hanem világbajnok is! Pár méterre áll tőle az a lucfenyő (*Picea abies* (L.) Karst.), amely „csak” 48,6 méter magas, így „csupán” az észti bajnok megtisztelő címre tarthat igényt. Mindkét fafaj erdőalkotóként él a területen, és bőséggel van életterük, mert Észtország 48-49%-a erdővel borított, és az itt élő 1,3 millió ember sem jelent nagy veszélyt rájuk.

A VILÁGBAJNOK ERDEIFENYŐ

2015 ÓTA TUDJUK, HOGY EZ AZ ERDEIFENYŐ A MAGA 46,6 MÉTERES MAGASSÁGÁVAL NEMCSAK HELYI ÉS ORSZÁGOS REKORDER, HANEM VILÁGBAJNOK IS

ERDEI TESTVÉREK

A balti országokban a szovjeturalom ellen harcoló partizán-csoportok összefoglaló neve. A Molotov–Ribbentrop-paktum (1939. augusztus 23.) alapján 1940-ben a Szovjetunió bekebelezte e vidékeket (hivatalosan: „... önként kérték felvételüket a szovjetköztársaságok családjába”), és a világháború után „elfelejtette” visszaállítani az önállóságukat. Kivételt csak Finnország képez, ahol nem működött a többi országban alkalmazott módszer, így a fegyvereké lett a szó. A téli háborúban hősiessé küzdő finnek kikergették az országukból a sokszoros túlerőben lévő ellenséget. A „második menetben”, az ún. folytatólagos háború során annyit sikerült elérniük, hogy „csak” az egyik legtermékenyebb területüket, Karjalát (Karéliát) veszítették el.

A balti országok lakói önállóságuk elvesztését érthetően nem tudták elfogadni, és az első pillanattól kezdve gerillaháborút folytattak a megszállók ellen. Bár Sztálin és környezete maximális brutalitással válaszolt (pl. Észtország lakosságának kb. negyedét deportálták!), az ellenállás az 1940-es évek végéig szervezett és központilag irányított volt. Csak 1952-re tudta elérni a KGB és a Vörös Hadsereg, hogy ez a központi parancsnokság szétesen, így innentől az egyes csoportok koordinálatlanul és ezért kisebb hatékonysággal harcoltak. (Még az 1980-as években is, azaz lényegében a terület önállóságának visszanyeréséig!) Nem volt véletlen, hogy a szovjet időkben már egy helyi párttitkárnak is fegyveres testőrség járt...

A TÖLGYMATUZZSÁLEM

Az urvaste-i Tamme-Lauri az ország legvastagabb és talán legrégebbi tölgyfája. Az észti nyelvben a tamme szó „tölgy” jelentésű, a Lauri a közeli tanya nevére utal, amely a Lőrinc név észti változatát hordozza. A fa 17 m magas, törzsének kerülete 8,31 m – mellmagasságban. Mint a legtöbb idős fának, ennek is van keletkezési legendája: a fa abból a botból nőtt ki, amelyet XII. Károly svéd király (uralkodott: 1697–1718) nyomott a talajba ittjártakor. A helytörténészek szerint viszont a tölgy egy ősi pogány áldozati hely maradványa. Az információs tábláján említett pontos telepítési év (1343) azonban biztosan teljesen ötletszerű – bár jól hangzik...

Az ezredfordulón a sérült ágak évgyűrűszerkezetét megvizsgálva az 1800-as évek elejéig tudták nyomon követni életét. A korábbi életszakaszára, az átlagos évgyűrűvastagság és a növekedési sajátosságok figyelembevételével, csak tág becslést lehet adni. Eszerint legkorábban az 1300-as évek közepén kezdett növekedni, és 1540 körül már biztosan élt. Így a két helyi magyarázat között lehet a valóság...

Közelről megnézve komoly sérüléseket vehetünk észre a testén. Ugyanis többször is villámcsapás érte, ami a kiemelkedő és magányos helyzete miatt teljesen érthető. Megóvásának érdekében a 20. században villámhárítóval szerelték fel. E károsodásoknak is szerepe lehetett abban, hogy belsejében egy olyan hatalmas üreg

keletkezett, melyben hét felnőtt férfi is elfért! Ezt az üreget a szovjeturalom ellen harcoló „erdei testvérek” egyik csoportja az 1970-es években(!) búvóhelynek használta. Ez kellő motivációt adott a hatóságoknak az 1939 óta védettnek tekintett fa állapotának „vizsgálatára” és – szigorúan a fa jövője érdekében végzett(!) – beavatkozásra... A kor világszerte alkalmazott megoldásának megfelelően betonnal töltötték ki az üreget. A munkához „csupán” 8 tonna nyersanyag felhasználására volt szükség.

E fa oly közismert, hogy az euró bevezetése (2011) előtt használt 10 koronás bankjegy hátulját is ez díszítette.

A TOVÁBBÉLŐ

Ezen a vidéken rejtőzik Észtország legöregebb, fából készített épülete, a mikitamäe-i kápolna (Mikitamäe tsässon). Ezt az apró ortodox kápolnát a felhasznált fák évgyűrűinek tanúsága alapján 1694-ben építették. Az ezredfordulón az utolsó pillanatban sikerült megmenteni az enyészettől. A fenyőszerkezet megmaradása azért meglepő, mert a térségben lényegében minden épületet elpusztítottak az észti háború (1700–1721) során az egymással küzdő svéd és orosz csapatok. Ezt túlélve „csupán” két világháborút és a kommunizmus éveit kellett még épségben átvészelnie...

MIKITAMÄE TSÄSSON

A HELYIEK, A MÁR SZABADDÁ VÁLT ORSZÁG VALLÁSSZABADSÁGÁT KIHASZNÁLVA, EGY KÉNYELMESEBB ÉS NAGYOBB TEMPLOMOT ÉPÍTETTEK MAGUKNAK A RÉGI MELLÉ

A BETONNAL KITÖLTÖTT ÜREG ÉS A VILLÁMHÁRÍTÓ

AZ UTÓBBI A FÁT VÉDTE, AZ ELŐBBI A SZOVJETHATALMAT AZ ERDEI TESTVÉREKTŐL

GRYNAEUS ANDRÁS
A BAÁR-MADAS REFORMÁTUS
GINNÁZIUM TÖRTÉNELEM-
TANÁRA, RÉGÉSZ,
DENDROKRONOLÓGUS

AZ URVASTE-I TÖLGYMATUZZSÁLEM

A FA 17 M MAGAS, TÖRZSÉNEK
KERÜLETE 8,31 M
– MELLMAGASSÁGBAN

